

In Puerto Rico is een nieuwe generatie in het strijdperk getreden tegen het neoliberale kolonialisme op het eiland. Hetzelfde soort overheidsgeweld dat in Toronto tegen de anti-G20 protesten of in Griekenland wordt gebruikt doet zich nu voor op het Caribische eiland.

Op 30 juni viel de politie tientallen vreedzame demonstranten aan als reactie op massale mobilisaties. Studenten, die in juni een overwinning wisten te behalen in de strijd tegen het privatiseren van hoger onderwijs, lopen voorop in de beweging. Een overwinning voor de beweging

De studenten konden op de steun rekenen van grote vakbonden als die van de docenten en universitaire werknemers. Sindsdien verzetten ook andere delen van de samenleving zich dagelijks tegen het bewind van gouverneur Luis Fortuño. Alhoewel Fortuño in november 2008 aan de macht kwam door een grote verkiezingsoverwinning bleek zijn harde neoliberale agenda zeer impopulair te zijn. Fortuño probeert de gevolgen van de wereldwijde economische crisis tegen te gaan door het privatiseren of schrappen van de meeste openbare diensten, zoals het energiebedrijf, water en riolering en de ombudsman voor vrouwenrechten. De crisis diept zich ondertussen steeds verder uit en terwijl de rechtse regering furieus reageert op protesten, lijkt de recente overwinning van de studenten de vonk in het kruitvat te zijn geweest.

De staking aan de Universiteit van Puerto Rico (UPR) liep af op 21 juni, nadat twee maanden lang tien campussen met bijna 65.000 studenten aan het einde van het academische jaar stil hadden gelegen. De studenten boekten na deze langdurige, gespannen confrontatie een weergaloze overwinning. Deze overwinning was te danken aan een studentenbeweging die erin slaagde een brede coalitie te bouwen tegen de erosie van de toegankelijkheid van de grootste universiteit in de Caribische eilanden.

Nadat politie en mobiele eenheid verschillende keren studenten, ouders en journalisten hadden aangevallen en verwond werd eindelijk, na juridische bemiddeling, een akkoord bereikt. Dit akkoord willigde de voornaamste eisen van de studenten in: geschrapte studiebeurzen werden opnieuw ingevoerd, een verhoging van de inschrijfkosten werd uitgesteld en stakingsleiders gevrijwaard van strafmaatregelen. Het akkoord werd onder andere zo enthousiast onthaald en als een voorbeeld

gezien omdat eerdere stakingen aan de UPR beëindigd werden met dodelijk geweld.

Omdat het akkoord gesteund werd door een meerderheid van de raad van bestuur, reageerden de Puerto Ricaanse wetgevers – gedomineerd door de rechtervleugel van de pro-annexatie (aan de Verenigde Staten) partij – met een uitbreiding van deze raad: de gouverneur stelde vier nieuwe leden aan. Deze nieuwe, verdeelde, raad besloot onmiddellijk tot de permanente verhoging met 800 dollar van de inschrijfkosten. Er werd ook een einde gemaakt aan de lange traditie van openbare bijeenkomsten van studenten – deze werden vervangen door een anoniem, elektronisch stelsysteem waardoor er geen mogelijkheid meer bestaat voor een open debat. Andere bezuinigingsmaatregelen troffen vooral de professoren en onderwijs assistenten die 40 procent van het personeel van de UPR faculteit uitmaken.

Het verzet tegen dergelijke bezuinigingsmaatregelen, die vooral werkende mensen hard treffen, groeide snel. Maar in Puerto Rico, waar al in de vroege jaren van dit decennium de slogan 'laat de rijken betalen voor de crisis!' opgang maakte, gebruikten de bewegingen methodes die net zo nieuw zijn als de jonge generaties die het voortouw nemen. De studenten organiseerden straattheater, een radiozender met muziek en politieke discussie, verbouwden voedsel op het terrein van de bezette en geblokkeerde campussen en hesen veelkleurige regenboogvlaggen om gelijkwaardigheid te symboliseren. Het weblog Desde Adentro ('Vanuit het midden') doet dagelijks verslag van evenementen op de universiteit en publiceert opinieartikelen en diepgaande analyses. Deze beweging, geïnspireerd door recente bezettingen in Californië, Spanje, Frankrijk en Griekenland, slaagde erin traditioneel wantrouwig tegenover elkaar staande groepen bijeen te brengen in een brede coalitie. Ook in het buitenland levende Puerto Ricanen brachten hun stem uit en artiesten als Residente Calle 13 en Ricky Martin maakten via televisie en internet hun sympathie voor de beweging kenbaar. Groeiende repressie

Naarmate het verzet tegen het neoliberale beleid groeide en zichtbaar werd, zoals in oktober 2009 toen een kwart miljoen mensen de straat op ging tijdens een massale nationale staking, lijkt ook de regering onverzettelijker te worden. De overheid verwijdt zelfs journalisten uit de zaal tijdens begrotingsbesprekingen – hetgeen organisaties van de pers naar rechtbank deed stappen om toegang af te dwingen.

Volgens Judith Berkan, professor in rechten aan de UPR en de InterAmerican University in San Juan en activiste voor burgerrechten bestaat er geen twijfel dat de huidige regering de burgerrechten wil kortwieken. De regering heeft een duizelingwekkend aantal maatregelen getroffen om het verzet tegen de lokale elite en tegen de vertegenwoordigers van Amerikaanse belangen te neutraliseren en de kop in te drukken. De regering van Fortuño wordt niet alleen bekritiseerd door Amnesty International en door de studenten die slachtoffer of getuige waren van politiegeweld maar ook door partijleden van de PNP en door mensen die eerder op de zittende gouverneur stemden.

'Ik ben een voorstander van annexatie en het doet me pijn dat deze regering niks geleerd heeft van de Amerikaanse burgerrechtenbeweging tientallen jaren geleden', verklaarde Aníbal Núñez, student rechten aan de UPR en lid van het onderhandelingscomité. Núñez sprak zijn waardering uit voor de rol die verschillende socialistische organisaties in de studentenbeweging gespeeld hebben. De gedeelde opvatting van onderwijs als een sociale noodzaak en het respect dat mensen voor elkaar kregen in de loop van de beweging hielpen oude meningsverschillen te ontstijgen.

Het idee dat goed, toegankelijk onderwijs bijdraagt aan economisch herstel gaat lijnrecht in tegen de Amerikaanse trend om studenten op te zadelen met enorme schulden. Al tientallen jaren lang wordt er bezuinigd op openbaar onderwijs. Tijdens de studentenstaking verklaarde het universiteitsbestuur geregeld dat het inschrijfgeld, toen nog minder dan 2000 dollar per jaar voor bachelor studenten, geen onoverkomelijke hindernis zou zijn. Maar hoewel het waarschijnlijk klopt dat universitair onderwijs in Puerto Rico goedkoper is dan waar dan ook in de VS, is het gemiddeld inkomen ook veel lager. Volgens de criteria van de Amerikaanse overheid leeft 48 procent van de bevolking van

Puerto Rico in armoede en de kosten van het levensonderhoud in San Juan zijn veel hoger dan in Amerikaanse staten als Louisiana of Mississippi. Toegankelijk, publiek hoger onderwijs is een punt van trots voor veel mensen aan de UPR. Zij willen niet in de voetsporen treden van een instituut als de Universiteit van Californië waar, ondanks protest en bezettingen, de studenten in november een verhoging van het inschrijfgeld met bijna een derde niet konden tegenhouden.

Het bestuur van de UPR zal nu op zoek gaan naar manieren om een tekort van bijna 200 miljoen op te lossen maar zal in het geval van nieuwe bezuinigingen een zelfverzekerde studentenbeweging op zijn pad vinden. Andere delen van de Puerto Ricaanse samenleving bevinden zich in een vergelijkbare situatie, wachtend op nieuwe pogingen van de overheid om sociale voorzieningen af te breken.

Hoe de huidige crisis zich ook verder zal ontwikkelen, de studenten zijn de beste hoop voor een samenleving die getekend wordt door door neoliberal kolonialisme. Hoewel ze brede coalities vormen, laten de studenten de voornaamste oppositiepartij, de PPD, niet toe om de demonstraties te leiden. Ze zijn niet vergeten dat deze partij nog maar drie jaar geleden zelf neoliberale maatregelen invoerde die vooral de armen hard hebben getroffen. De strijd tegen de door Washington opgelegde 'crisismaatregelen' verbindt de studenten met de werknemers op het eiland en wereldwijd. Dit is een belangrijke verworvenheid van de naar een radicaal andere samenleving strevende beweging.

Puerto Rico is de oudste kolonie ter wereld. Het is een klein Spaanstalig, Caribisch land met ongeveer 4 miljoen inwoners. Sinds de Cubaans-Spaanse en Amerikaanse oorlog van 1898 is het een kolonie van de Verenigde Staten. Puerto Ricanen zijn tweederangs Amerikaanse burgers, geschikt om op te komen draven als soldaat voor het voeren van oorlog, maar zonder stemrecht voor, of vertegenwoordiging in, het Amerikaanse congres.

Sinds de repressie van pro-onafhankelijkheidsbewegingen en linkse groeperingen tijdens de Koude Oorlog domineren twee politieke partijen het politieke landschap van Puerto Rico. Dit zijn de PPD - Partido Popular Democrático - die voor het behoud van de huidige koloniale status is (een status die niet erkend wordt door de Verenigde Naties) en de PNP - Partido Nuevo Progresista - die van het eiland de 51ste staat van de Verenigde Staten wil maken waar het Engels de officiële taal zou zijn.

Hoewel de Partij voor de Puerto Ricaanse Onafhankelijkheid (PIP) nog altijd een klein electoraat heeft, trekken radicale organisaties als de nieuwe antikapitalistische en pro-onafhankelijkheid organisatie MAS (Beweging Naar het Socialisme) in toenemende mate informele en georganiseerde arbeiders, jongeren, vakbondsleiders, milieuactivisten en feministen aan die voorstander zijn van een echt democratisch alternatief voor de koloniale status. Een aanzienlijk deel van de leiders van de studentenbeweging is lid van J-23, de jongerenorganisatie van MAS.